

Κείμενο για την εγκατάσταση «Terra sine sanguis» της Νάντιας Καλαρά. Χριστιάνα Γαλανοπούλου, Ιστορικός τέχνης, επιμελήτρια

Κάθε φορά που εκθέτει, η Νάντια Καλαρά αποσαφηνίζει τον προσωπικό της κόσμο, σαν να διαγράφει τα σύνορά του από κάποια άλλη πλευρά. Ο κόσμος της Καλαρά είναι ένας κόσμος από παράξενες πλανητικές γαίες γεμάτες αρχιτεκτονικά ίχνη, χωρίς ωστόσο τους ανθρώπινους φορείς τους: είτε πρόκειται για γέφυρες, είτε για αυτοκινητόδρομους, είτε για λατομεία, είτε για προϊστορικά κτίσματα, αυτά διαμορφώνουν ως ίχνη ένα τοπίο μέσα στο τοπίο, σαν αυτό που θα βρει ο αρχαιολόγος του μέλλοντος στην επιφάνεια ή σε βάθος. Τα τοπία ταξιδεύουν το θεατή στον άχρονο χρόνο: παρελθόν και μέλλον ταυτόχρονα. Οι ψηφιακά επεξεργασμένες εικόνες των τοπίων, αν και σχεδόν εξ ολοκλήρου κατασκευασμένες, δίνουν την ψευδαίσθηση της φωτογραφίας και καλούν το βλέμμα σε δεύτερη και τρίτη επίσκεψη για να αποκαλύψουν τελικά κάποια από τα μυστικά τους.

Οι εικόνες είναι στην πραγματικότητα ένα ψηφιδωτό από λήψεις του ίδιου τοπίου από διαφορετικές οπτικές γωνίες, τόσο πολλές, ώστε αναγκάζουν το θεατή να δει το τοπίο σαν να βρίσκεται ταυτόχρονα μέσα σ' αυτό αλλά και πάνω από αυτό, την ίδια στιγμή κοντά και μακριά. Η Καλαρά, ενώ παραμορφώνει το πρωτογενές υλικό της, το στιγμιότυπο, διατηρεί μια ιδιόμορφη πίστη σ' αυτό. Η εικόνα-δημιούργημα ενέχει στοιχεία από αυτό που ήταν και από αυτό που γίνεται, και εντάσσει στη δυναμική της το χρόνο, μέσω των αλληπάλληλων λήψεων από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Ο χρόνος, καθώς υπάρχει ταυτόχρονα ως παρόν, παρελθόν και μέλλον, παίζει ακόμα πιο σημαντικό ρόλο από ό,τι φαίνεται με μια πρώτη ματιά. Αυτός είναι η πηγή του φωτός – ενός φωτός που δεν προέρχεται από καμία φωτεινή πηγή. Αυτός είναι και ο δημιουργός του ουρανού – ενός ουρανού που δε λειτουργεί σαν άνοιγμα αλλά σαν ένα πέπλο αιωνιότητας. Ο ουρανός: δεν πρόκειται για ουρανό διαφυγής, ούτε για στοιχείο ελαφρότητας – ούτε καν για υπόνοια σχετική με την ώρα της ημέρας. Αμείλικτος ουρανός, σκληρός φορέας του άχρονου χρόνου, «προσγειωτής» στη γη του κάθε τοπίου. Μια γη χωμάτινη. Πορτρέτα τόπων από χώμα. Λίγες κατασκευές, πολλά σκουπίδια, πέτρες, ένα κοπάδι πρόβατα. Παράγκες, πρόχειρες κατασκευές, βρωμιά, ξεραϊλα. Μια γη σαν εικόνα γνωστή. Οι ψηφιακές εικόνες μεγάλου μεγέθους φέρνουν το θεατή αντιμέτωπο με μια πραγματικότητα βιωμένη και όχι ευχάριστη. Η Καλαρά κατασκευάζει τοπία βασισμένη σε υπάρχουσες εικόνες φέρνοντας στην επιφάνεια αυτά που μας δυσκολεύουν όταν τα βλέπουμε, πατώντας μέσα μας κουμπιά που γειτονεύουν με την περιοχή της απώθησης. Οπτικό παιχνίδι η γη-χώμα και η γη-πλανήτης, γίνονται ένα στο πρώτο βίντεο της εγκατάστασης. Ένας μικρός πλανήτης συντίθεται από τις εικόνες που βλέπει γύρω του ο θεατής. Ένας μικρός πλανήτης από χώμα, διαγράφει ακόμα πιο ξεκάθαρα αυτή τη σχέση της ουσίας της γης με την αιωνιότητα, αλλά για κάποιο ανεξήγητο λόγο κάνει πιο κατανοητό και το πόσο εύθραυστη είναι. Η σχέση της γης με την αιωνιότητα γίνεται αντικείμενο στοχασμού και στο δεύτερο βίντεο, όπου το βλέμμα του θεατή πλανάται σε μια χωμάτινη γη γεμάτη ακαθόριστα μορφώματα και προϊστορικά κατάλοιπα ενός απόντος πολιτισμού. Η περιπλάνηση μοιάζει να τελειώνει όταν το βλέμμα-κάμερα βυθίζεται στη σκοτεινή οπή ενός ανοίγματος. Αλλά όπως όλα στο σύμπαν, η μαύρη τρύπα του τέλους δεν είναι παρά η αφορμή της νέας αρχής.

Terra sine sanguis: Γη χωρίς αίμα. Με πληγές στην επιδερμίδα της, όχι όμως με αίματα. Νεκροζώντανη, τελικά. Αλλά και αναίμακτη. Γη που ποτέ δεν καθαγιάστηκε, γιατί ποτέ δεν αγαπήθηκε, γιατί δεν έγινε πατρίδα. Τόσο χώμα και σκουπίδια, δύσκολο να αγαπηθεί. Κι όμως, η Καλαρά τόσο επενδύει συναισθηματικά σ' αυτά τα κατασκευασμένα τοπία, που τους χαρίζει ό,τι πιο ποιητικό θα μπορούσε να χαρίσει κανείς σε έναν τόπο: ονόματα. Ονόματα μυστηριώδη και επίσημα, σαν αυτά που δίνουν οι αστροφυσικοί στα γεωφυσικά μορφώματα των άλλων πλανητών. Ονοματίζουμε κάτι και αμέσως γίνεται δικό μας. Και χαρίζοντας αυτά τα ονόματα, οικειοποιείται στην πράξη τα τοπία του ανοίκειου που ανασύρει από τον προσωπικό της κόσμο, ανατρέποντας τελικά τον εαυτό της.

**Η φωτογραφική εγκατάσταση της Νάντιας Καλαρά, «Terra sine sanguis»
παρουσιάστηκε στην CHEAPART 14.10 – 5.11.2008**